

DAĞITIM ÖZELLEŞTİRMESİNİN REKABET YÖNÜNDE İNCELENMESİ

Gültekin Türkoğlu

Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Genel Sekreteri

Elektrik sektöründe serbestleşmenin ana nedeni, rekabetin yaratılması ile elektrik fiyatlarının ucuzlatılmasıdır. Bu nedenle, serbest piyasa düzeni içerisinde dağıtım tesislerinin özelleştirilmesi konusunu öncelikle tekelleşme ve rekabeti sağlamak açısından incelemekte yarar vardır.

Bilindiği gibi elektrikte dağıtım hizmeti, iletimde olduğu gibi doğal tekel niteliindedir. Aynı şebeke üzerinde birden fazla işleticinin hizmet vermesi mümkün olmayacağından özelleştirilecek dağıtım şebekesi, ister kamu, ister özel mülkiyette olsun yine tekel olma özelliğini koruyacaktır.

Doğal tekellerin olduğu sektörlerde, rekabetin zaman içerisinde sağlanamayacağı belirlenmesi halinde, devletin regülasyon yolu ile pazardaki rekabet koşullarına önceden müdahale etmesi gereklidir.¹

TEDAŞ'ın dağıtım tesislerinin özelleştirilmesi ihalesine çıkılmadan önce Rekabet Kurulu, ihale şartnamesinde rekabetin tesisi ve tüketicilerin korunması yönündeki düzenlemelerin yetersiz olduğunu belirtmiş, rekabetin tesisi ve işlerliğinin sağlanması için dağıtım hizmetleri ile perakende satış faaliyetlerinin birbirinden ayrılmasını önermiştir.

Benzer anlayışın AB Komisyonu tarafından da benimsendiğini görmekteyiz. AB Komisyonu, şebeke faaliyetleri ile satış faaliyetini birbirinden ayırmak için üye ülkeleri ciddi olarak zorlanmakta ve bu amaçla mevzuatta gerekli değişikliğe gitmeye hazırlanmaktadır.

Buna neden olarak satış şirketlerinin üretim şirketleri tarafından satın alındığı gerçeği gösterilmektedir. Bu durum rekabetin sağlanması açısından ciddi bir engel teşkil etmektedir.

Serbestleşmenin temel noktası olan toptan satış piyasası, üreticilerin günün her saatinde birbirleri ile rekabet etmelerine dayanmaktadır. Oysa üretici şirketlerin satış şirketlerini satın almaları ile bu işlev yok edilmiştir.

4628 Sayılı Yasa'da yer alan dağıtım şirketlerinin bir önceki yılda sattıkları elektrik enerjisi miktarının yüzde 20'sine kadar elektrik üretim tesisi kurabilme sınırı geçen yıl yasada yapılan değişiklikle kaldırılmıştır. Bu durumda dağıtım şirketleri ile üretim şirketleri düşey bir entegre yapıya dönüşecektir. Yasa'da öngörülen ayrıştırma ilkesi yok edileceği gibi üretim şirketleri dağıtım şirketleri vasıtası ile ürettikleri enerjiyi doğrudan satma olanağına kavuşmuş olacaklardır.

Bu nedenle rekabetin sağlanması yönünde son derece sakıncalı ve doğrudan tekelleşmeyi doğuracak bu değişikliğin dağıtım özelleştirilmesinin gerçekleştirilmesinden önce tekrar gözden geçirilmesi yerinde olacaktır.

Bilindiği gibi, Aydın-Denizli-Muğla elektrik dağıtım bölgesi için Bereket Enerji A.Ş. ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında 1991 yılında imzalanan görev sözleşmesi Danıştay tarafından 1996 yılında iptal edilmişti. Basından öğrendiğimize göre Danıştay'ın iptal kararı gereği yenilenen bu sözleşmede, iptal edilen sözleşme eski hükümlerinde değişiklik yapılarak dağıtım ve satış hizmetleri birbirinden ayrıştırılmıştır.²

Sonuç olarak, elektrik dağıtım hizmetlerini işletme hakkının devrinde, devir alan şirketlerin perakende satış alanında doğrudan ya da dolaylı olarak faaliyet göstermesini önleyecek şekilde dağıtım ve satış faaliyetlerinde mülkiyet ayrıştırılmasına gidilmesi rekabetin sağlanması bakımından en uygun yöntem olarak gözükmektedir. ■

¹ Prof.Dr.Erol Katircioğlu, Şubat 2007, ASOMedya Dergisi içinde "Rekabet Savunuculuğu".

² Begüm Gürsoy, 22 Mart 2007, Referans Gazetesi, "Ege'de 3 Elektrik Dağıtım Bölgesi Özele Devredilecek".